

QORTI TA' L-APPELL

**ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE**

Seduta tas-16 ta' Ottubru, 2012

Appell Civili Numru. 231/2009/1

Avviz Numru: 231/2009/CSH

Middlesea Insurance p.l.c. (C5553) kif surrogati fid-drittijiet ta' Pharma MT Limited (C42603)

vs

Jet Services Limited (C16337) u b'digriet moghti fis-seduta tal-25 ta' Frar 2010 giet imsejha in kawza s-socjeta' John Abela Ltd u b'digriet moghti fl-10 ta' Gunju 2010, il-Qorti rrevokat Contrario Imperio I-kjamata in kawza ta' John Abela Ltd. u bil-verbal tal-5 ta' Lulju 2010 regghet giet kjamata in kawza s-socjeta' John Abela Ltd.

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Illi fit-23 ta' Novembru 2011 il-Qorti tal-Magistrati (Malta) ippronunzjat s-segwenti sentenza fl-ismijiet premessi: -

"Il-Qorti,

Rat ir-rikors pprezentat mis-socjeta` attrici nhar it-22 ta' Gunju 2009 fejn talbet lil din il-Qorti tikkundanna lis-socjeta`

konvenuta thallasha s-somma ta' disat elef disgha mijas u tnax-il ewro (€9,912) ammont imhallas lill-assigurat tagħha, s-socjeta' Pharma MT Limited, in konnessjoni ma' nuqqasijiet u spejjez ohra sofferti mill-istess socjeta' ssigurata fil-merkanzija, konsistenti fi prodotti farmacewtici, li kellha tigi minn hom trasportata mill-Italja lejn Malta u li naqset waqt li kienet qed tigi hekk trasportata. Is-socjeta' attrici giet debitament issurrogata fid-drittijiet tal-istess socjeta` assigurata. Dan flimkien mal-ammont ta' tliet mijas, tlieta u erbghin ewro u erbgha u hamsin centezmu (€343.54) rappresentanti spejjez ta' survey inkorsi mis-socjeta` attrici.

Dan okkorendo, previa dikjarazzjoni ta' din I-Onorabbi Qorti li huma unikament responsabbi għan-nuqqasijiet li saru fil-merkanzija kif fuq intqal.

Bl-imghax mid-data li sar il-hlas lill-assigurat sal-effettiv pagament kontra s-socjeta` konvenuta li hija ingunta in subizzjoni.

Rat ir-risposta tas-socjeta` konvenuta Jet Services Limited prezentata fir-registru ta' din il-Qorti nhar id-9 t'Ottubru 2009 fejn esponiet is-segwenti:

1. "Illi, preliminarjament, kif fil-fatt jikkonferma ir-rikkorrenti, il-merkanzija in kwistjoni giet migbura minn agent ta' I-esponenti li poggew il-merkanzija fid-depositu (depot) ta' l-istess esponenti barra minn Malta u mbagħad il-kumpanija John Abela Limited it-trasportat din il-merkanizja sabiex twassalha gewwa d-depositu (depot) ta' l-intimati Malta. Illi għalhekk hemm bzonn li John Abela Ltd jigu **kjamati fil-kawza odjerna.**

2. Illi matul it-trasport waqt li l-merkanzija kienet fil-pussess ta' John Abela Limited, din insterget u ghalhekk isegwi li l-esponenti qatt ma jistghu jkunu responsabbi ghal hlas lura stante li m'ghandhom l-ebda **htija** fl-inkarigu li kellhom iwettqu.
3. Illi l-merkanzija in kwistjoni ma kienitx fil-pussess ta' l-esponenti izda jigi dikjarat li l-merkanzija in kwistjoni giet misruqa waqt li kienet għand terzi ossia l-intimat John Abela Limited li kellhom jikkonsenjaw l-merkanzija indikata mir-rikorrenti lill-esponenti.
4. Illi r-rikorrenti għandu jgib prova tal-valur ta' l-oggetti li gew nieqsa.
5. Illi mingħajr pregudizzju għas-suespost, jigi sottomess li kull xogħol li għaliex tige nkarigata l-kumpanija Jet Services Limited hija dejjem regolata mill-Kap **486** (Att dwar il-Garr Stradali Internazzjonali ta' Merkanzija) a bazi tal-kundizzjonijiet CMR, u ghaldaqstant kwalsiasi responsabilita' li din l-Onorabbi Qorti thoss li tista' tkun ta' l-esponenti hija dik stipulata mil-ligi u mhux dik mitluba mir-rikorrenti.
6. Illi in oltre, l-esponenti ma agixxewx b'nuqqas ta' hsieb, bi traskuragni jew b'imperizja jew nuqqas ta' hila fl-esercizzju tal-professjoni ta' l-intimati jew ta' min minnhom, u 'ex delictu', l-esponenti mhumiex responsabbi lejn hadd ghad-danni rikjamati (u dan kif sejjer jigi ppruvat fil-mori tal-kawza) stante li l-esponenti u l-impiegati tagħha ma agixxewx colpozament u multo magis, lanqas ma jista' jingħad li agixxew dolozament, izda dejjem agixxew skont dak li tirrikjedi l-ligi.
7. Salv eccezzjonijiet ohra ulterjuri.”

Konsengwentement talbet lil din l-Onorabbi Qorti tichad it-talbiet rikorrenti, bl-ispejjez kontra r-riorrenti li huma ingunti għas-subizzjoni.

Illi nhar il-15 ta' Dicembru 2009 xehdet **Lucienne Cini** u dan fil-kapacita' tagħha ta' Senior Executive mas-socjeta'

attrici. Spjegat li s-socjeta' Pharma MT għandha marine open cover magħhom u kienu nfurmawha li kellhom trailer misruq. Huma qabdu lis-surveyors tagħhom MSV Valletta Ltd. sabiex jagħmlu l-investigazzjonijiet tagħhom, u rrizulta li l-claim kienet tammonta għal €9,912. In segwitu' huma hallsu din l-istess somma lis-socjeta' Pharma MT. Spjegat li t-trailer kelli infatti jigi trasportat mis-socjeta' konvenuta Jet Services Ltd. u dan wara li tali socjeta' kienet giet imqabbda mis-socjeta' Pharma MT stess.

Hija esebiet il-Bill of Lading li gie mmarkat bhala Dok. M, is-subrogation form li giet immarkata bhala Dok. M1, is-survey report immarkat bhala Dok. M2, l-invoices u packing lists li gew immarkati bhala Dok M3, kopja tal-letter of reserve li giet mibghuta lis-socjeta' Pharma MT mingħandhom, liema dokument gie mmarkat bhala Dok M4. Ikkonfermat li s-socjeta' konvenuta ma kinitx qed taccetta r-responsabilita'.

Rat id-digriet tagħha tal-25 ta' Frar 2010 fejn kienet ordnat il-kjamata in kawza tas-socjeta' John Abela Ltd (fol. 22) a spejjez provisorjament għas-socjeta' konvenuta.

Nhar il-25 ta' Frar 2010 xehed **James Magri** fil-kapacita' tiegħu ta' Loss Adjustor mas-socjeta' MSV Valletta Ltd. Huwa kkonferma l-kontenut tar-rapport esebit fl-atti a fol. 14 tal-process, liema rapport huwa datat 22 t'Awwissu 2008 u stqarr li dan gie rilaxxjat minnu. Jghid li effettivament kienet saret serqa fl-Italja u fil-file hemm dokumentazzjoni rilaxxjata mill-pulizija Taljana dwar din is-serqa.

Patrick Nicholl xehed nhar il-25 ta' Frar 2010 fil-kariga ta' Direttur tas-socjeta' Pharma MT Limited. Dan ikkonferma li nhar is-7 ta' Lulju 2008 il-merkanzija li kienet tikkonsisti f'medical devices li kellhom f'container l-Italja giet kollha misruqa. Jghid li din is-serqa kienet koperta bil-polza ta' sigurta'. Il-brokers tagħhom hija s-socjeta' Jetco. Ikkonferma li kienu thallsu għal din is-serqa mingħand il-brokers tagħhom. Meta gie muri d-discharge letter u subrogation form esebiti fl-atti huwa kkonferma li thallas

skont *is-subrogation form u dan minghand is-socjeta'* Middlesea Insruance plc.

Olivin Galea xehed nhar I-10 ta' Gunju 2010 fil-kapacita' tieghu ta' Direttur tas-socjeta' konvenuta u kkonferma li din is-serqa tikkoncerna serq ta' trailer minn gewwa I-Italja. Spjega li huma jaghmlu xoghol groupage mill-Italja ghal Malta kull gimgha u dan tramite is-sub-contractors taghhom u cioe' s-socjeta' John Abela Ltd. Din is-socjeta' John Abela Ltd. kellha tigbor merkanzija minn gewwa d-depot tas-socjeta' konvenuta gewwa Milan. F'dan il-kaz din is-socjeta' hekk ghamlet u waqt li kienet en route lura lejn Malta insteraq it-trailer. Ghalhekk din is-socjeta' ghamlet rapport mal-Awtoritajiet Taljani dwar din is-serqa, u kif kienu tenuti jaghmlu skond ic-CMR conditions huma nfurmaw lill-klijenti taghhom dwar dak li kien gara, u cioe' bis-serqa. Spjega li kienet is-socjeta' Pharma MT li qabbdet lis-socjeta' attrici bhala I-assikuraturi tagħha. Fix-xhieda tieghu tat-30 ta' Settembru 2010 Galea jghid li s-socjeta' John Abela Ltd. kienet ukoll koperta bil-polza ta' sigurta'.

Illi nhar il-21 ta' Frar 2011 is-socjeta' kjamata in kawza John Abela Limited (C18181) ipprezentat ir-risposta tagħha fejn esponiet is-segwenti:-

1. Illi in linea preliminari t-talbiet attrici fil-konfront tas-socjeta' esponenti huma preskritti ai termini tal-**artikolu 32** tal-Konvenzioni dwar il-Kuntratt ghall-Garr Stradali Internazzjonali ta' Merkanzija (CMR), inkorporata f'Kapitolu 486 tal-Ligijiet ta' Malta.
2. Illi primarjament it-talbiet tas-socjeta' attrici fil-konfront tas-socjeta' esponenti għandhom jigu michuda bl-ispejjez stante li ma tezisti l-ebda relazzjoni guridika u/jew kuntrattwali bejn is-socjeta' attrici u dik esponenti.
3. Illi minghajr pregudizzju u fil-mertu, s-socjeta' esponenti mhix responsabbi li huwa minnu li l-merkanzija in kwistjoni giet nieqsa kif allegat, dan sehh konsegwenza ta' forza magguri (irresistible force ossia fortuitous event) u/jew fatti

ohra li s-socjeta' esponenti la kellha kontroll fuqhom u wisq inqas setghet tevita, u dan ai termini tal-**artikolu 23** tal-Konvenzjoni dwar il-Kuntratt ghall-Garr Stradali Internazzjonali ta' Merkanzija (CMR), inkorporata f'kapitolo 486 tal-Ligjet ta' Malta, kif ukoll ai termini tal-**artikoli 1134 u 1029** tal-Kapitolo 16 tal-Ligijiet ta' Malta.

4. Illi minghajr pegudizzju ghas-suespost, fil-ftehim relativ ghall-garr tal-merkanzija in kwisjtoni kienet inkorporata I-Konvenzjoni CMR li fi kwalunkwe kaz tillimita r-responsabilita' tas-socjeta' esponenti u ghalhekk ir-responsabilita' tas-socjeta' esponenti m'ghandhiex tissupera I-limiti imposti minn **Artikolu 23** ta' l-imsemmija Konvenzjoni.

5. Illi s-socjeta' esponenti hija assikurata mas-socjeta' assikuratrici Millennium Insurance Agency Limited, u ghalhekk jehtieg li din ta' l-ahhar tigi kkjamata fil-kawza odjerna.

6. Salvi eccezzjonijiet ohra premessi mil-ligi.

Ghaldaqstant, is-socjeta' esponenti titlob bir-rispett li din I-Onorabbi Qorti joghgobha tichad it-talbiet attrici, bl-ispejjez kontra l-istess.”

Nhar it-12 t'April 2011 xehed **Carmelo Abela** fil-kapacita' tieghu ta' Managing Director tas-socjeta' John Abela Ltd. u kkonferma li nhar it-23 ta' Gunju 2008 kien dahal f'akkordju ma' huh Lino flimkien mas-socjeta' Jet Services Ltd. sabiex jigbru tlett trailers mill-Italja. Spjega li x-xoghol in kwistjoni kellu jitghabba fis-27 ta' Gunju 2008 u wara jinzu bix-xoghol lejn Genova bejn il-Gimgha w is-Sibt bl-intendiment li jaqbdū l-vapur lejn Malta jum it-Tnejn ta' wara 30 ta' Gunju 2008 sabiex b'hekk dakinar stess wara nofsinhar huma jikkonsenjaw ix-xoghol lis-socjeta' konvenuta. Spjega li dan it-tragitt kellu jsir taht is-CMR conditions. Huwa pprezenta l-cover tal-konsenza in kwistjoni li giet immakata bhala Dok. Z, li tindika li huma gabru t-trailer in kwistjoni nhar is-27 ta' Gunju 2008. Ikkonferma li wiehed minn dawn it-trailers inqala' minn

maz-ziemel tieghu u ghamlulu l-lock sakemm gie d-driver li kien ser isuqu. Id-Driver wasal fil-ghaxija u l-ghada filghodu dan it-trailer insteraq. Ikkonferma li dan gie misruq bejn jum il-Gimgha u is-Sibt, u in effetti ghamlu rapport mal-pulizija Taljana u esebixxa kopja tieghu li giet immarkata bhala Dok. X. Ikkonferma li relazzjoni mas-socjeta' attrici ma kellhomx. Ikkonferma li kienu gew imqabbda mis-socjeta' konvenuta. Jghid li n-negozju bejn is-socjeta' tieghu u dik konvenuta hija wahda kontinwa ta' kull gimgha, l-ewwel jiehu l-ordni bil-fomm u wara jirceviha bil-miktub.

Rat is-sentenza tagħha in parte mogħtija fl-ismijiet premessi nhar it-13 ta' Lulju 2011 fejn din il-Qorti kif preseduta id-decidiet li tilqa' l-ewwel eccezzjoni tas-socjeta' kjamata in kawza billi laqghet l-eccezzjoni tal-preskrijoni fil-konfront tagħha, u konsegwentement tastjeni milli tiehu konjizzjoni ulterjuri ta' l-azzjoni odjerna fil-konfront tagħha.

Semghet il-partijiet jitrattaw il-kawza fis-seduta tal-5 t'Ottubru 2011.

Ikkunsidrat.

Illi din l-azzjoni hija magħrufa bhala 'marine cargo claim', fejn is-socjeta' Pharma MT kienet qabbdet lis-socjeta' konvenuta Jet Services Limited sabiex tittrasportalha merkanizja konsistenti f'medical devices minn gewwa l-Italja, liema merkanzija giet stivata f'container li kelli jingabar mis-socjeta' John Abela Ltd., liema socjeta' giet imqabbda mis-socjeta' konvenuta bhala sub contractors tagħha. Gara pero' li wara li s-socjeta' John Abela Ltd. hadet pussess ta' dan it-trailer u gabritu minn gewwa Milan, (id-depot tas-socjeta' konvenuta) u haditu Genova, dan gie misruq. In segwitu' s-socjeta' John Abela Ltd. għamlet rapport relativ mal-awtoritajiet Taljani (Dok. X a fol. 45) dwar din is-serqa.

Għal dan in-nuqqas għamlet tajjeb is-socjeta' attrici li assigurat il-merkanzija in kwistjoni u hallset l-ammont mitlub fir-rikors promotur fis-somma ta' disat elef disgha

mija u tnax-il ewro (€9,912) bhala valur li jirrapprezenta l-merkanijza li giet misruqa oltre s-somma ta' tlett mijja u tlieta u erbghin ewro u erbgha u hamsin centezmu (€343.54) li tirrapprezenta l-ispejjez li gew imhallsa lis-socjeta' MSB Valletta Ltd. ghas-survey datat 22 t'Awwissu 2008 li ghamlet fuq inkarigu tagħha (fol. 14). Is-socjeta' attrici giet surrogata fid-drittijiet tal-assigurat tagħha (a fol. 16) u istitwiet din il-kawza sabiex tirkupra l-ammont mingħand is-socjeta' konvenuta, li qed tigi tenuta responsab bli għal tali nuqqasijiet ghaliex bhala trasportatrici naqset li tikkondenja l-merkanzija kollha fdata lilha lill-konsenjatarja s-socjeta' Pharma MT.

Illi dwar l-ewwel eccezzjoni diga' nghatat sentenza preliminari u għalhekk f'dan l-istadju l-Qorti ser tastejji milli tiehu konjizzjoni ulterjuri tagħha stante li l-mertu tagħha già gie indirizzat.

Dwar it-tieni u t-tielet eccezzjoni, s-socjeta' konvenuta teccepixxi li hija m'għandhiex tinxamm responsab bli għal dan in-nuqqas ghaliex hija kienet qabdet socjeta' ohra bhala sub contractor tagħha, u għalhekk il-merkanzija li giet derubata qatt ma kienet fil-pussess tagħha, u konsegwentement ma tistax tinxamm responsab bli għaliha.

*Din il Qorti tirrileva li f'dan il-kaz l-unika relazzjoni kuntrattwali in konnessjoni mal-garr ta' din il-merkanzija kien il-kuntratt konkjuż bejn is-socjeta` Pharma MT u s-socjeta` konvenuta Jet Services Ltd. Minn dan il-kuntratt ta' garr jirrizulta l-obbligu tas-socjeta` konvenuta li għorr u tikkondenja l-merkanzija fi stat tajjeb u mingħajr nuqqasijiet; kull relazzjoni li l-istess socjeta` konvenuta setghet kellha mas-socjeta` kjamata in kawza John Abela Ltd. huwa għalhekk res inter alios acta li bl-ebda mod ma jbiddell jew ihassar l-obbligu tas-socjeta` konvenuta li jirrizulta kemm mir-regoli generali ta' l-obbligazzjoniji kif insibuhom fil-ligi nostrana, kif ukoll mir-regolamenti magħrufa bhala CMR Rules li, bi ftehim bejn il-kontraenti, kellhom jirregolaw dan il-kuntratt. (vide “**George Bonnici et nomine vs Joseph Vella et nomine**” (A.C. – 25 ta’ Frar 2005).*

Illi huwa opportun li jinghad li l-artikolu 3 ta' l-istess CMR jipprovdi li:-

"For the purposes of this Convention the carrier shall be responsible for the acts of omissions of his agents and servants and of any other persons of whose services he makes use for the performance of the carriage, when such agents, servants or other persons are acting within the scope of their employment, as if such acts or omissions were his own".

*Illi jirrizulta li f'dan il-kaz is-socjeta' intimata hija "carrier" u hija tibqa' hekk responsabbi indipendentement mill-fatt illi hija tkun qabbdet persuna ta' hila ghal dak ix-xoghol jew servizz o meno. F'dan is-sens ukoll huma s-sentenzi "**Albert Abela vs S Mifsud & Sons Ltd**" (P.A. (RCP) 23 t'Ottubru 2001) u "**GasanMamo Insurance Agency Limited nomine vs Sea Malta Company Limited proprio et nomine**" (A.I.C. (PS) – 17 ta' Novembru 2004. F'dan il-kuntest allura din il-Qorti thoss li l-istess socjeta' kienet u baqghet responsabbi għat-tragħi kollu minn Milan gewwa I-Italja sa Malta, nkluz meta l-istess trailer kien fil-pussess tas-socjeta' John Abela Ltd. Is-socjeta' konvenuta kienet u baqghet responsabbi bhala carrier tal-istess merkanzija għad-durata tat-tragħi kollu mill-Italja sa Malta, kif fil-fatt kien pattwit. Kif ammess mis-socjeta' konvenuta, u dwar dan ma jidhirx li hemm kontestazzjoni, it-tragħi in kwistjoni kien kopert u regolat bir-regoli ta' Garr Stradali Internazzjonali ta' Mekanizja (Kapitolu 486 tal-Ligijiet ta' Malta).*

*Illi s-socjeta' konvenuta qed tecepixxi wkoll li mhix responsabbi għat-telf tal-merkanzija in kwistjoni in kwantu din giet nieqsa minhabba cirkostanzi li hi ma setghetx tevita u li għalihom ma kellha l-ebda tort jew htija, ghaliex il-merkanzija ma kinitx fil-pussess tagħha. F'dan il-kuntest jidher għalhekk li hija qed tistrieh fuq l-artikolu 17. 2 tal-istess **kapitolu 486** fuq citat li jipprovdi "inter alia" illi:-*

"The carrier shall, however, be relieved of liability if the loss, damage or delay was caused ... through

circumstances which the carrier could not avoid and the consequences of which he was unable to prevent.”

Illi min-naha l-ohra jinghad li l-artikolu 17.1 CMR jiprovdli:-

“The carrier shall be responsible for the total or partial loss of the goods and for damage thereto occurring between the time when he takes over the goods and the time of delivery, as well as for any delay in delivery.”

*Illi f'dan il-kuntest huwa relevanti dan li nghad fis-sentenza moghtija mill-Prim' Awla tal-Qorti Civili nhar it-30 ta' Novembru 2010 fl-ismijiet **Middle Sea Insurance et vs Exprss Trailers Ltd** fejn ghamlet referenza ghas-sentenza*

*fl-ismijiet “**Compunet Limited vs B.A.S. Limited**” (P.A. (RCP) – 30 ta' Gunju 2010), u “**Charles Borg noe vs Francis Vella et noe et**” (P.A. (PS) – 31 ta' Jannar 2003) fejn gie affermat li:-*

*“F'sitwazzjoni bhal din l-oneru tal-provi jinkombi b'logicita' lit-trasportatur (Art 18 (1)). Fl-ispjega li jagħtu l-awturi **Hill u Massent** fil-ktieb tagħhom “**CMR: Contracts for the International Carriage of Goods by Road**”, Lloyd's of London Press Ltd, 1984, pagna 68, “ic-cirkostanzi”, li għalihom jirreferi l-artikolu citat 17 (2), jkopru zewg sitwazzjonijiet distinti, definiti bhala “force majeure” u “cas fortuit”. Dwarhom jingħad dan:-*

“The former indicates something imposed upon the carrier by a third party with either “de facto” or “de jure coercive power”. This would include Act of State, governmental requisition or the effect of strikes or other industrial action. However, it will also cover an accidental occurrence which is foreign to the normal course of events in the environment in which it occurs, an event which is neither within the power of man nor his judgement to foresee or prevent, such as an accident of nature. ‘Cas fortuit’, on the other hand, is an accidental occurrence due to chance, which is extraneous to the carrier’s normal activities, and which it is not possible to foresee or prevent,

but which occurs during and in the course of performance of the contract, as for example, a fire in a warehouse”.

*Illi fil-kaz odjern dan jidher li jirriversi ruhhu fil-punt mhux tant jekk is-sub contractor kienx negligenti jew le, izda jekk f'kaz ta' serq huwa “could have avoided the circumstances and prevented the consequence”. Jekk jigi accertat li dan seta' jaghmlu, “then he will be liable although judged by negligence standards he was not behaving unreasonably in failing to overcome the risk” (“**Michael Galley Footwear Ltd -vs- Dominic Laboni**” (1982) 2 All E.R. 200; “**Thermo Engineers Ltd -vs- Ferrymasters Ltd**” (1981) 1 Lloyd's Rep. 200).*

*F'din l-istess sentenza fuq citata **Middle Sea Insurance et vs Express Trailers Ltd** gie ritenut illi “s-serq għandu jkun ekwiparat għal kaz fortuwit u għalhekk għandu jsorfrieh il-proprietarju tal-oggett misruq, ammenoche' ma jkunx hemm xi htija ta' min kien depozitarju ta' dak loggett li titfa' l-htija fuqu ta' dak il-kaz fortuwit” (“**C. Bianco -vs- Carmelo Ciantar**” - Vol XXXII pl p532; “**Giuseppe Lia -vs- Peter Endrich**” - Vol XLI pl p998).*

*Illi f'dan il-kaz jirrizulta li m'huwiex kontestat li s-serq sar u għalhekk kif jingħad fil-Konvenzjoni u anke fil-gurisprudenza tagħna tmiss lil dawn il-prova li s-serq sar, u li dan kien għalihom, mhux biss imprevidibbli, imma anke inevitabbli. (**Kollezz, XXXI p.iii p168**).*

*Illi f'kawza simili fl-ismijiet “**Thomas Smith Insurance Agency Limited noe vs MD Trucking Limited et**” (P.A (TM) - 18 ta' Frar 2004) gie ritenut li:-*

*“Skont il-gurista Jan Ramburg (“The Law of Carriage of Goods: Attempts of Harmonization” - 9E.T.L. 1974), il-bazi ta' responsabbilita' enuncjata fis-CMR mhix eskluza billi dak li jkun agixxa diligentament, izda hemm oneru akbar mixhut fuq it-trasportatur, li jrid jiehu l-mezzi kollha biex jevita kull hsara jew serq. L-awtur **S. Zamara** (“Carrier Liability” Am. J. of Comp Law 1975) jghid li “the courts have been reluctant to admit as a defense that the carrier has simply not been negligent. Instead, they place*

a heavy burden on the carrier to show specifically how the unavoidable circumstance caused the loss”.

*Illi huwa pacifiku li l-grad ta' diligenza rikjestha f'kazijiet simili mit-trasportatur hu deskrift hekk mill-awtur **Malcolm A. Clarke** fil-ktieb “**International Carriage of goods by Road: CMR**”:*

“There is a temptation to exonerate the carrier on this ground, if he has taken all ‘reasonable steps’ to avoid the event causing loss... This would sit easily with the general duty of exercising reasonable care of cargo, which, it has been suggested will be implied in a contract to carry goods by road. But the defense in article 17 (2) makes no mention of reasonable steps and such steps are probably insufficient. What the carrier must show is more akin to the plea of impossibility of performance of a contract which involves an event which renders the contract not merely more onerous but completely impossible of performance. Writers on the CMR are agreed that the event must be one which literally ‘could not’ be avoided by the carrier. It need not however, like the concept of force majeur in France, be unforeseeable (sic) although many events will, by the very fact that they are foreseeable, be avoidable by the carrier of whom such a high standard is required.”

*Illi jirrizulta li mill-istess gurisprudenza qed tigi segwita din il-linja rigida fl-interpretazzjoni tal-klawsola relativa tas-CMR (“**Sullivan vs Grech**” P.A. - 2 ta’ Frar, 2001; “**Galdes vs Bowman**” P.A. - 25 ta’ Jannar, 2002; u “**Farrugia noe vs Gatt nomine**” – K - 16 ta’ Jannar, 1984) fejn intqal li “mhux bizzejzed li c-cirkostanzi kienu straordinarji imma li jridu jkunu tant straordinarji li jirrenduha impossibbli lill-carrier li jimpediha anke bl-akbar diligenza. L-essenza tad-difiza hija l-imprevedibilita’ u l-inevitabilita.”*

*Illi hawn issir referenza ghall dak li nghad fis-sentenza ghal dak li jghid l-awtur **David Glass – The Divided Heart of the CMR Convention** 14 E.T.L. 1979) u cioe’:-*

"The carrier cannot hope, simply that ordinary care was taken, to escape liability. He must show that in respect of the particular loss or damage, no failing on his part could have contributed to it. It follows that a high degree of proof is required on his part, normally by proving the actual cause and showing how it arose with no fault on his part".

Dan gie adottat mill-Qrati tagħna fil-kawza "**Bernard Sullivan et nomine vs Emmanuel Grech et nomine**" (P.A. (DS) – 2 ta' Frar 2001); "**John Galdes nomine vs Joseph Bowerman**" (P.A. (DS) 25 ta' Jannar 2002) u "**Farrugia nomine vs Gatt nomine**" (K. – 16 ta' Jannar 1984) u "**Elmo Insurance Agency Limited et vs Fahrenheit Freight Fowarders Co. Limited**" (P.A. (GV) – 29 ta' Ottubru 2004); "**Charles Borg nomine vs Francis Vella et nomine**" (P.A. (PS) 31 ta' Jannar 2003); "**Filtsons Clothing Company Limited vs Sullivan Shipping Agencies Limited et**" (P.A. (RCP) – 27 ta' April 2006); u "**Atlas Insurance Agency Limited proprio et nomine vs Falcotrans Limited**" (P.A. (RCP) – 26 ta' April 2007).

Illi fil-rigward ta' l-Italja huwa maghruf li hemmhekk jigu rrapporati hafna serqiet tant li fil-1981, il-Federazzjoni Internazzjonali tat-Trasportaturi fuq it-Triq (il-FIATA), harget "notes of guidance" biex jigu evitati serqiet f'dak il-pajjiz. Estratt minn dawn in-noti kwotati f'hafna sentenzi nostrana jghidu hekk:-

"How can theft be prevented"

A. MEASURES TAKEN PRIOR TO THE START OF AN INTERNATIONAL ROAD TRANSPORT:

1. *An anti-theft device must be installed in the vehicle which must be used even during the shortest absence of the driver from his vehicle.*
2. *Engagement of Reliable drivers' who are handed envelopes containing papers likely to be of use to the police in the case of theft. These envelopes must always remain in the possession of the drivers.*

3. NEVER TO DIVULGE the nature and value of consignments to strangers.
4. To arrange, whenever possible, a CONVOY of 2 to 3 vehicles or have a driving crew of 2 persons.

B. DURING THE JOURNEY

1. Never to give a LIFT to hitchhikers.
2. Whenever the driver notices something out of the ordinary he must stop at a busy place and, if necessary, ring the police.
3. Driver must stop AT GUARDED CAR PARKS, even for short breaks (or else rely on the brotherhood of vehicle drivers during the performance of customs and other formalities). In fact in one case, it was held that a road hauler whose vehicle had been left unguarded for two hours on the customs car park at an Italian border station outside office hours and was stolen, was liable for the theft. The Court decided that the driver did not take adequate safety measures to prevent the theft of the vehicle and could not rely on Art. 17.2. of the CMR. That the vehicle was left locked up in a customs area was not sufficient evidence of careful securing.
4. Driver must never STOP IN A REMOTE AREA.
5. Driver should refrain from travelling alone at night, even on motorways.
6. Driver must be alert in restaurants, coffee houses etc.
7. NO DELIVERY of goods, if possible, after office hours or on Friday evenings.”

Illi hija l-fehma ta' din il-Qorti, anke a bazi tal-gurisprudenza citata li dawn il-linji gwida għandhom jigu addattati b'mod generali f'kull kaz ta' trasport ta' merkanzija fuq l-art. Din il-Qorti tqis dawn il-mizuri bhala necessarji biex trasportatur ikun jista' jipprova jehles mir-

responsabilita', tant li għandhom jitqiesu bhala sine qua non għal kull vjagg, b'dan li n-nuqqas tat-trasportatur li jadopera xi wahda minn dawk il-mizuri, għandha twassal ghall-konkluzzjoni li t-trasportatur ikun responsabbli għal dak li jigri. Dan ifisser li dawn il-linji gwida għandhom jigu segwiti u adoperati f'kull kaz ta' trasport fuq l-art, u nnuqqas li jigu adoperati dawk il-mizuri ta' sigurta' jkun necessarjament ifisser li l-att tat-terzi ma jkunx jista' jitqies bhala wieħed "which literally 'could not' be avoided by the carrier".

Illi għalhekk it-tieni, t-tielet u l-hames eccezzjoni qegħdin jigu michuda in toto.

Dwar ir-raba' eccezzjoni, w'cioe' dik li s-socjeta' attrici għandha tiprova l-valur ta' l-oggetti li gew misruqa, jingħad is-segwenti. Is-socjeta' attrici pprezentat is-survey report li għamlet is-socjeta' MSB Valletta Ltd., il-Loss Adjustors tas-socjeta' attrici li jindika li l-ammont tal-claim li għamlet is-socjeta' Pharma MT jammonta għal disat elef, disgha mijja u tnax-il ewro (€9,912) skont id-dokumentazzjoni li kienet irceviet. Illi in segwitu' s-socjeta' attrici hallset dan l-ammont lis-socjeta' Pharma MT, kif del resto jirrizulta mix-xhieda tar-rappreżentant tas-socjeta' Pharma MT. Jirrizulta wkoll li s-socjeta' attrici hallset l-ammont ta' tliet mijja u tlieta u erbghin ewro u erbgha u hamsin centezmu (€343.54) għas-survey li nkariġat. Illi s-socjeta' konvenuta ma resqet l-ebda prova kunrarja u ma kkontestat l-ebda dokument esebit mis-socjeta' attrici u għalhekk l-ammont reklamat minnha huwa gust u għandu jigi konfermat.

Għaldaqstant din il-Qorti qiegħda tilqa' t-talba attrici u tikkundanna lis-socjeta' konvenuta thallas lis-socjeta' attrici s-somma pretiza fir-rikors promotur t'ghaxart elef mitejn u hamsa u hamsin ewro u erbgha u hamsin centezmu (€10.255.54) (cioe' s-somma ta' €9,912 + €343.54).

Bl-imghax mid-data li sar il-hlas lill-assigurat u l-ispejjez tal-kawza jithallsu kollha mis-socjeta'

konvenuta nkluz dawk fir-rigward tal-kjamat in kawza.”

Rat ir-rikors tal-appell tal-kumpanija Jet Services Ltd datat 12 ta' Dicembru 2011 fejn talbet lill-Qorti sabiex *in vista* tal-aggravji minnha mressqa tilqa' l-appell tagħha u dan billi tirrevoka u thassar is-sentenza appellata bl-ispejjez u bl-imghax taz-zewg istanzi kontra l-atturi appellati.

Rat ir-risposta tal-appell tas-socjeta` Middlesea Insurance p.l.c. datata 28 ta' Dicembru 2011 a fol 13 tal-process fejn sostniet għar-ragunijiet hemm indikati li s-sentenza tal-Ewwel Qorti hija gusta u timmerita konferma u għalhekk l-appell interpost għandu jigi michud bl-ispejjez kontra l-istess appellanti.

Rat li dan l-appell kien appuntat għas-smigh għas-seduta tal-15 ta' Mejju 2012.

Rat ir-risposta tal-appell tas-socjeta` kjamata in kawza John Abela Ltd datata 17 ta' Jannar 2012 a fol 23 tal-process fejn sostna għar-ragunijiet hemm indikati li s-sentenza tal-Ewwel Qorti hija gusta u timmerita konferma u għalhekk l-appell interpost għandu jīgi michud bl-ispejjez kontra l-istess appellanti.

Rat il-verbal tas-seduta mizmuma fil-15 ta' Mejju 2012 fejn meta ssejjah l-appell deher Dr. Edward Woods għas-socjeta` appellata, u Dr. Jonathan Abela ghall-kjamat in kawza John Abela Ltd. Dehru wkoll Dr. David Farrugia Sacco għas-socjeta` appellanti, Olvic Galea ghall-istess, u fejn gie verbalizzat li d-difensuri tal-partijiet għandhom jipprezentaw id-deċiżjonijiet li huma rriferew għalihom fl-atti permezz ta' nota fi zmien tletin (30) gurnata minn dan il-verbal. Id-difensuri trattaw il-kaz. L-appell gie differit għas-sentenza in difett ta' ostakolu għas-16 ta' Ottubru 2012.

Rat l-atti kollha tal-istess kawza inkluz is-sentenzi tal-Qorti tal-Magistrati (Malta) fl-ismijiet premessi datati 13 ta' Lulju 2011 u 23 ta' Novembru 2011.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

Illi l-aggravji huma fis-sens (a) li l-Ewwel Qorti abbazi tal-principji minnha annuncjati setghet sabet li s-socjeta' appellanti hija responsabbi ghall persuni ingaggati u dan ghaliex it-trasportatur ta' l-intimat ma ezercitax id-diligenza gholja rikjestha minnha jew li l-persuni ingaggati mill-intimati ezercitaw id-diligenza totali u ghalhekk mhux responsabbi izda mhux li l-intimati huma responsabbi u t-trasportatur li wettaq l-linkarigu mhux responsabbi; (b) la darba s-socjeta' appellanti ingaggat trasportatur serju u allura uzat kif rikjest id-diligenza tagħha mela allura r-responsabilita' tagħha tieqaf hemm; (c) is-socjeta' appellanti setghet biss tinzamm responsabbi kieku qabdet socjeta' trasportatrici mhux licenzjata u mhux meta qabdet socjeta' li għandha esperjenza ta' aktar minn 30 sena fil-garr tal-merkanzija; (d) la darba s-socjeta' attrici kienet taf li tqabdet is-socjeta; kjamata fil-kawza mela allura l-azzjoni kellha tirnexxi kontra s-socjeta' John Abela Ltd. biss; (e) il-guidelines elenkti mill-Qorti kellhom jigu esegwieti mis-socjeta' trasportatrici u mhux mis-socjeta' appellanti ; (f) il-fatt li l-azzjoni kontra s-socjeta' John Abela Ltd. giet indikata bhala preskritta ma għandhiex tinfluixxi fuq l-ezitu ta' din il-kawza.

Illi din il-Qorti thoss li dan l-appell huwa ppermijat fuq l-allegata responsabilita' tat-trasportatur ta' din il-merkanzija, li hija s-socjeta' John Abela Ltd. li kienet inkarigata mis-socjeta' appellanti sabiex igorr l-istess merkanzija; izda jidher car li l-linkarigu ghall għarr tal-istess merkanzija sar minn Pharma MT Limited u s-socjeta' Jet Services Limited u għalhekk kienet korretta l-Ewwel Qorti meta sostniet li:-

"Din il-Qorti tirrileva li f'dan il-kaz l-unika relazzjoni kuntrattwali in konnessjoni mal-garr ta' din il-merkanzija

*kien il-kuntratt konkjuz bejn is-socjeta` Pharma MT u s-socjeta` konvenuta Jet Services Ltd. Minn dan il-kuntratt ta' garr jirrizulta l-obbligu tas-socjeta` konvenuta li ggorr u tikkonsenza l-merkanzija fi stat tajeb u minghajr nuqqasijiet; kull relazzjoni li l-istess socjeta` konvenuta setghet kellha mas-socjeta` kjamata in kawza John Abela Ltd. huwa ghalhekk res inter alios acta li bl-ebda mod ma jbiddell jew ihassar l-obbligu tas-socjeta` konvenuta li jirrizulta kemm mir-regoli generali ta' l-obbligazzjonijiet kif insibuhom fil-ligi nostrana, kif ukoll mir-regolamenti maghrufa bhala CMR Rules li, bi ftehim bejn il-kontraenti, kellhom jirregolaw dan il-kuntratt. (vide “**George Bonnici et nomine vs Joseph Vella et nomine**” (A.C. – 25 ta’ Frar 2005)).*

Illi b'hekk is-socjeta' appellanti dejjem baqghet responsabqli ghall-istess tragitt skond kif deciz fis-sentenzi “**Middlesea Insurance plc. vs Express Trailers Ltd**” (P.A. (RCP) – 30 ta’ Novembru 2010); “**Middlesea Insurance plc. vs Joseph Vella et nomine**” P.A. (TM) – 5 ta’ Lulju 2005; u “**Elmo Insurance Agency Ltd nomine vs Fahrenheit Fowarders Co. Ltd.**” P.A. (GV) – 29 ta’ Ottubru 2004); il-fatt li l-istess socjeta' appellanti qabdet trasportatur iehor hija minn jedda ma jbiddilx il-fatt li hija baqghet “carrier” u ghalhekk responsabqli ghall inkarigu tagħha li assumiet li titrasporta l-merkanzija kif inkarigata.

Illi l-fatt li saret u giet accettata l-kjamata fil-kawza fuq talba tas-socjeta' appellanti ma jfissirx li s-socjeta' appellanti tista' tezumi ruhha mir-responsabilita' li kellha bhala carrier ai fini tal-Ligi. Il-kjamata fil-kawza saret biss, kif kellha ssir ghall-ekonomija tal-gudizzju u bidlitx ir-relazzjoni tas-socjeta' li inkarigat lis-socjeta' appellanti ghall-garr tal-merkanzija in kwistjoni u ma hemmx dubju li d-decizjoni ittiehdet fuq in-ness li kien jezisti kuntrattwalment bejn Pharma MT Limited u s-socjeta' Jet Services Limited u allura r-relazzjoni kienet u dejjem baqghet bejn l-istess socjetajiet u ghalhekk din il-Qorti thoss li l-aggravji kollha tas-socjeta' appellanti ma għandhom l-ebda fondament legali ghaliex jidher li f'dan l-appell is-socjeta' appellanti mhux qed taccetta l-fatt li hija baqghet dejjem marbuta bil-kuntratt li kellha mas-socjeta'

li qabda ggorr tali merkanzija, u l-fatt li s-socjeta' appellanti jidher li ma tridx jew ma tistax taccetta dan l-argument, ma jfissirx li d-decizjoni appellata ma kienitx korretta fuq dan il-punt; anzi din il-Qorti taqbel perfettament ma' dak deciz mill-Ewwel Qorti, u l-principji legali hemm tenuti anke abbazi tal-gurisprudenza konstanti ma setghux jigu mfissa u elenkti ahjar, kif fil-fatt sar b'decizjoni ben motivata. B'hekk l-appell qed jigi michud ghaliex huwa nfondat fil-fatt u fid-dritt.

III. KONKLUZJONI.

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi**, billi filwaqt li tilqa' r-risposta tal-appell tas-socjeta' Middlesea Insurance p.l.c datata 28 ta' Dicembru 2011 u r-risposta tal-appell tas-socjeta' kjamata fil-kawza John Abela Ltd datata 17 ta' Jannar 2012 biss in kwantu l-istess huma konsistenti ma' dak hawn deciz, **tichad l-appell tas-socjeta' appellanti Jet Services Ltd. fir-rikors tal-appell tagħha datat 12 ta' Dicembru 2011** ghaliex huwa nfondat fil-fatt u fid-dritt għar-ragunijiet hawn decizi, b'dan li din il-Qorti qed tikkonferma ghall-finijiet u effetti kollha tal-Ligi d-decizjoni tal-Qorti tal-Magistrati (Malta) fl-ismijiet "Middlesea Insurance p.l.c kif surrogata fid-drittijiet ta' Pharma MT Limited vs Jet Services Limited et" (Rikors Numru 231/09/CSH).

Bl-ispejjez kollha kontra s-socjeta' appellanti Jet Services Ltd.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

Kopja Informali ta' Sentenza

-----TMIEM-----